

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL VYRIAUSYBĖS 2015 M. VASARIO 25 D. NUTARIMO NR. 217 „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO PREVENCIJOS
TARPINSTITUCINIO VEIKLOS PLANO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO
(TAP-19-869; TAIS Nr. 19-6589)

2019-06-06 Nr. NV-1598

Vilnius

Projekto rengėjas: Sveikatos apsaugos ministerija.

Projekto tikslas: sustiprinti visuomenės narių sveikatą, gerovę ir saugumą, mažinant narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo žalą, jų pasiūlą bei paklausą, nustatant konkrečias priemones bei asignavimus.

Dabartinė situacija: Seimas 2018 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-1765 patvirtino naują Valstybinę narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos 2018-2028 metų programą. Programoje nustatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui parengtas tarpinstitucinis Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos 2019-2021 metų veiklos planas.

Projekto esmė: teikiamas *naujos redakcijos* Narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinis veiklos planas (toliau – TVP). Planas bus įgyvendinamas paklausos mažinimo, pasiūlos mažinimo, žalos mažinimo ir stebėsenos srityse.

Numatyti 6 tikslai:

1. Atitolinti ar sumažinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą ir valdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo riziką ugdant visuomenės narius, įgyvendinant visiems prieinamą, skirtingus poreikius atitinkančią, kontekstiniais ir moksliniais duomenimis grįstą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją.

2. Užtikrinti prieinamą, kokybišką, asmens individualius poreikius tenkinančią, ekonomiškai tvarią ir mokslo įrodymais pagrįstą priklausomybių ligų gydymo, reabilitacijos ir reintegracijos paslaugų asmenims, žalingai vartojantiems psichoaktyviasias medžiagas ir (ar) nuo jų priklausomiems, sistemą.

3. Sumažinti narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio prieinamumą, siekiant apsaugoti visuomenės ir asmens sveikatą.

4. Apsaugoti visuomenės sveikatą stiprinant viešąjį saugumą, taikant šiuolaikines ir inovatyvias narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio prieinamumo mažinimo priemones.

5. Užtikrinti pagalbos teikimu grįstas atsako priemones narkotikų vartotojams, plėtojant humanistinę, į asmens sveikatą orientuotą ir įrodymais pagrįstą baudžiamąją politiką.

6. Sumažinti poveikio sveikatai, socialines ir ekonomines narkotikų vartojimo pasekmes asmenims, bendruomenėms ir visuomenei.

Šiems tikslams įgyvendinti numatyta **17 uždavinių** ir **46 priemonės**, kurias vykdys 3 ministerijos (Socialinės apsaugos ir darbo, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto) ir 9 kitos atsakingos institucijos. TVP įgyvendinimą koordinuoja ir 14 priemonių vykdo NTAKD. 5 priemonės vykdo Kalėjų departamentas, 3 priemonės - Policijos departamentas, 2 priemonės - Muitinės departamentas, kitos institucijos po 1 priemonę.

Nurodytų priemonių vykdymui **2019 metais** numatytas **apie 48,4 mln. eurų**, iš jų **14 mln. eurų** ES finansinės ir kitos tarptautinės paramos lėšų.

Daugiausia asignavimų 2018 m. numatyta skirti šių priemonių vykdymui:

1.1.8. priemonei –finansuoti neformaliojo vaikų švietimo veiklas tikslinėmis valstybės biudžeto /ES lėšomis – **12 000 tūkst. eurų** (ES lėšos, *Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai*);

1.1.10. priemonė – plėtoti sveiką gyvenseną ir stiprinti mokinių sveikatos įgūdžius ugdymo įstaigose – **14 573,2 tūkst. eurų** (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai);

1.4.3. priemonė – stiprinti sveikos gyvensenos įgūdžius bendruomenėse bei vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėse – **6 362,8 tūkst. eurų** (Sveikatos apsaugos ministerijai);

1.4.4. priemonė – užtikrinti savižudybių prevencijos ilgojo ir trumpojo laikotarpio savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą – **2 880,0 tūkst. eurų** (Sveikatos apsaugos ministerijai);

2.1.4. priemonė – teikti ambulatorines ir stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas pacientams, sergantiems priklausomybės ligomis – **4 377,8 tūkst. eurų** (Sveikatos apsaugos ministerijai);

2.2.1. priemonė – koordinuoti psichosocialinės rehabilitacijos ir integracijos į darbo rinką paslaugų teikimą asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų – **1 840,0 tūkst. eurų** (ES lėšos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai);

4.1.1. priemonė – vykdyti neteisėto narkotinių ir psichotropinių medžiagų, jų pirmtakų (prekursorių), tabako ir alkoholio gabenimo ir (ar) disponavimo jais kriminalinę žvalgybą, užkardyti, atskleisti ir tirti šias veikas – **1574,5 tūkst. eurų** (Muitinės departamentui);

4.1.2. priemonė – atlikti neteisėto alkoholio, tabako gaminių, narkotinių ir psichotropinių medžiagų gabenimo kontrolės veiksmus šalies viduje – **1689,3 tūkst. eurų** (Muitinės departamentui).

Nurodyti vertinimo kriterijai, tokie kaip **alkoholio suvartojimo vienam gyventojui sumažėjimas nuo 13,4 litro 2019 m. iki 11,4 litro 2021 metais**, mokyklų, įgyvendinančių Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programas, dalies padidėjimas nuo 80 proc. iki 100 proc. Plano įgyvendinimą koordinuos Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas.

TVP pildomas nauju 3 priedu, kuriame nurodomos valstybės institucijų vykdomos kitos priemonės, kurios prisideda prie problemų, susijusių su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu, sprendimo. Šios priemonės yra įtrauktos į kitus strateginius dokumentus: programas, tarpinstitucinius veikos planus, ES struktūrinių fondų finansuojamą projektinę veiklą ir kt.

Atitiktis Vyriausybės programai: projektas įgyvendina Vyriausybės programos 1.4.2. darbą „*Pagalbos teikimas turintiems žalingų įpročių asmenims, psichoaktyviųjų medžiagų (tarp jų alkoholio) pasiūlos ir paklausos mažinimas*“.

Derinimas: Nutarimo projektas derintas su Teisingumo, Vidaus reikalų, Švietimo, mokslo ir sporto, Finansų ministerijomis, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba, Kalėjimų departamentu, Muitinės departamentu, Policijos departamentu, Lietuvos statistikos departamentu, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Kūno kultūros ir sporto departamentu, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba. Argumentai dėl Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastabų, į kurias neatsižvelgta, pateikti derinimo pažymoje.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlytina peržiūrėti ir patikslinti šių priemonių formuluotes:

TVP 1 priede nurodytos 1.1.8. priemonės „*Finansuoti neformaliojo vaikų švietimo veiklas tikslinėmis valstybės biudžeto/ES fondų lėšomis*“ formuluotė yra labai bendra, todėl neaišku, kokios veiklos (kokiose srityse) bus vykdomos už **12 mln. eurų**.

TVP 1 priede nurodytos 1.4.4. priemonės „*Užtikrinti savižudybių prevencijos ilgojo ir trumpojo laikotarpio savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą*“ formuluotė reikia tikslinti ir konkrečiau įvardinti, ką planuojama daryti už 2,88 mln. eurų.

TVP 3 priede nurodytos 2.1.11. priemonės „*Įvertinti reintegracijos paslaugų finansavimo modelio šalyje, skirto socialinės rizikos asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų, sėkmingai baigusius psichologinės socialinės rehabilitacijos programas, parengimo poreikį*“ (ją vykdytų SADM) formuluotė reikia taisyti, nes poreikis jau nustatytas (žr. Derinimo pažymoje SADM pateiktą informaciją). Gal formuoti taip: „*Pateikti pasiūlymus dėl reintegracijos paslaugų teikimo*“.

TVP 3 priede nurodytos 3.1.10. priemonės „*Ištirtų Lietuvos rinkoje realizuojamų alkoholinių gėrimų sudėties mėginių skaičius*“ formuluotė taisytina, nes vertinimo kriterijus nurodo mėginių skaičių.

TVP 3 priede nurodytos 4.1.4. priemonės „*Iteisinti „catch all“ principą, siekiant užtikrinti veiksmingą narkotinių medžiagų pasiūlos mažinimą*“ formuluotę reikia tikslinti, nes neaišku, kas ir kaip turi „iteisinti principą“?

TVP 3 priede nurodytos 6.1.2. priemonės „*Ivertinti probleminių narkotikų vartotojų narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo įpročius, analizuojant švirkštų liekanų sudėtį, dalyvaujant ESCAPE projekte*“ formuluotę reikia tikslinti, nes neaišku, kas bus daroma įvertinus įpročius. Taip pat reikia įvardinti, kokiame ESCAPE projekte dalyvaujama.

Atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių vertinimo kriterijų reikšmės nesikeičia kelių metų bėgyje, todėl siūlytume teikimo rašte pateikti paaiškinimus.

Siūlytina patikslinti projektą pagal Vyriausybės kanceliarijos pastabas ir svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.

Patarėja

Aurelija Urbonienė

Patarėja

Nijolė Kundrotienė

Aurelija Urbonienė, tel. 8 706 63 813, el. p. aurelija.urboniene@lrv.lt